

MARTIN LAVAY

**KDO
ZAVRAZDIL
ÚČASTNÍKY
DJATLOVOVY EXPEDICE?**

Kdo zavraždil účastníky Djatlovovy expedice?

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Martin Lavay
Kdo zavraždil účastníky Djatlovovy expedice? – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

MARTIN LAVAY

**KDO ZAVRAŽDIL
ÚČASTNÍKY
DJATLOVOVY EXPEDICE?**

MARTIN LAVAY

**KDO ZAVRAŽDIL
ÚČASTNÍKY
DJATLOVOVY EXPEDICE?**

OBSAH

VYSNĚNÝ CÍL: OTORTEN — MÍSTO, KAM NECHOĎ	11
ČLENOVÉ VÝPRAVY	13
DJATLOVOVA VÝPRAVA, POPIS CESTY A ČASOVÁ OSA	19
Stan	53
Stopy	55
Cedr	57
Mrtví pod cedrem	59
Mrtví na pláni	64
Mrtví v potoce	69
Podivně zbarvená těla obětí	78
Svlékání mrtvých a časová osa	79
Shrnutí svlékání mrtvých	79
S těly někdo prokazatelně hýbal	82
VYŠETŘOVÁNÍ	84
Kdo pitval mrtvé?	114
Pohřby	116
Zešedivěly členům Djatlovovy výpravy vlasy?	118
Oficiální závěry vyšetřovatelů	118
Dozvuky vyšetřování	121
ZAJÍMAVÉ PŘEDMĚTY NALEZENÉ NA MÍSTECH ČINU	124
Stan s mnoha řezy	124
Radioaktivní oděvy	126
Dvě baterky	128
Jeden, nebo dva páry lyží navíc	129
Rozřezaná a údajně roztřepená bambusová hůlka (lyžařská hůlka)	130
TEORIE, PROČ VYSOKOŠKOLÁCI ZEMŘELI	132
Eliášův oheň, blesky, kulové blesky, plazma	132
Vojenský test tajné zbraně	140
Útok domorodců	150
Útok trestanců z gulagu	160
Útok pytláků	162

Útok hledačů drahých kovů	162
Nepovedená lovecká výprava sovětských papalášů	163
Strach z laviny, následná ztráta orientace a umrznutí	164
Infrazvuk	165
Odnesení několika členů výpravy silným větrem	168
Náhlý úbytek kyslíku na úbočí hory a v údolí	171
Působení doposud nepopsaných přírodních sil	172
Ufo, mimozemská návštěva	173
Útok sněžného muže almase	178
Otrava výpary z kamínek	185
Exploze parních kamínek	185
Únik paliva z letadla letícího nad mrtvou horou	186
Nehoda při testu vodíkového paliva	187
Pád a exploze amerického špiónážního balonu	187
Souboj špiónů a pašování uranu	189
Politické třenice	191
Milostné pletky	193
Teorie elektrického výboje a teorie napadení zvířetem	194
DENÍKY	196
VEČERNÍ OTORTEN	217
LIST PAPIŘU S TEXTEM O SNĚŽNÉM MUŽI	219
FOTOAPARÁTY? VE SNÍMCÍCH PANUJE TOTÁLNÍ CHAOS	220
Rozbor oficiálně nalezených fotografií	221
Psychologický profil fotografů a co se z něj dá vyčíst	226
KDY A KDE DOŠLO K TRAGICKÝM UDÁLOSTEM?	
ČAS ANI MÍSTO ÚDAJNĚ NEJSOU SPRÁVNÉ!	228
Slunce zapadalo jindy?	228
K událostem došlo v jiný den?	228
Stan stál pod cedrem?	229
Zahynula v oblasti Severního Uralu ještě jedna výprava?	230
SOUČASNOST	231
Desátý mrtvý	231

LÉTAJÍCÍ OHNIVÉ KOULE NAD MRTVOU HOROU!	
PRŮLOM V PŘÍPADU DJATLOVOVY VÝPRAVY, NEBO PODVOD?	240
Rozbor nově nalezených fotografií	240
Rozbor nejvíce překvapivých nově zveřejněných snímků	244
DJATLOVOVA VÝPRAVA — NÁZORY A HODNOCENÍ EXPERTŮ	249
MOŽNÉ ZDROJE PRO DALŠÍ PÁTRÁNÍ	266
Knihy o Djatlovově výpravě	266
Webové stránky o Djatlovově výpravě	266
Televizní dokumenty a filmy	268
Nejčastější omyly novodobých badatelů	274
Nesrovnalosti v údajích	274
PODOBNÉ PŘÍPADY	275
Pobodání u Bodomského jezera (1960) – Finsko	275
Tragédie na Mount Hood (1986) – USA	276
Tři mrtví trampové u Hřenska (1987) – Československo	277
DJATLOVOVA VÝPRAVA — ZÁVĚREČNÉ OTAZNÍKY	280
NADACE DJATLOVOVY VÝPRAVY	286

VYSNĚNÝ CÍL: OTORTEN – MÍSTO, KAM NECHOĎ

V Sovětském svazu v nejsevernějším cípu Sverdlovské oblasti u tzv. Mrtvé hory (Холатчахль) došlo v noci z 1. na 2. února 1959 k doposud neobjasněné tragické události. Za záhadných okolností zde zahynulo devět mladých lidí, většinou spolužáků z Uralského polytechnického institutu, kteří se vydali na zimní turistickou výpravu do odlehlých hor.

Skupinu vedl zkušený horský vůdce a sportovec Igor Alexejevič Djatlov. S přáteli z turistického lyžařského klubu, kteří měli rovněž bohaté zkušenosti z pobytů v přírodě, se chtěl vydat do zatím neprozkoumané divočiny, projet desítky kilometrů na lyžích, přespávat v opuštěných trestaneckých chatách i na sněhu a nakonec vystoupat na uralskou horu Otorten (Отортен) – v překladu „Místo, kam nechod“.

Všichni byli mladí (20 až 38 let), plní sil a nadšení. K „zakázanému“ vrcholu už ale nikdy nedošli. V průsmyku u Mrtvé hory, kde účastníci výpravy 1. února 1959 večer rozbili svůj tábor (pravděpodobně neplánovaně, protože se zhoršilo počasí), došlo k doposud neobjasněné tragédii...

Ural je 2500 kilometrů dlouhé pohoří táhnoucí se v takřka pravidelné linii od severu k jihu v centrálním Rusku. Je pomyslnou hranicí mezi Evropou a Asií. Patří mezi nejstarší pohoří na Zemi – zformoval se již v karbonu. Nemá příliš vysoké vrcholy, nejvyšší horou je Narodnaja (Народная, 1895 metrů), pro Ural jsou typické spíše rozlehlé náhorní plošiny.

Pohoří je mimořádně bohaté na nerostné suroviny a vzácné kovy: zlato, platinu či nikl. Nachází se zde i naleziště diamantů, smaragdů, ametystů, jaspisů, malachitů a podobně.

V lesích žijí medvědi, losi, vlci, rysi, soboli.

Otorten (Отортен) je hora ležící v oblasti Severního Uralu v nejsevernějším cípu Sverdlovské oblasti na hranici s Komijskou republikou.

Podle měření z roku 1950 byla její výška 1182 metrů, později kartografové zpřesnili výšku na 1234 metrů. Otorten je nejvyšším vrcholem horského pásu Pojasovyj Kameň (Поясовый Камень), na jehož hřebenu se místní domorodci bojí chodit. Severouralští Mansijové považují zdejší náhorní plošiny a vrcholy hor za sídla bohů a místa, kde se prý dějí nebezpečné a nepochopitelné zázraky.

Pod jihovýchodním strmým svahem Otortenu se nachází jezero, ze kterého vytéká řeka Lozva (Лозьва). Podle mansijské legendy se na hladině tohoto jezera zachránila poslední husa po potopě světa. Mansijové proto horu nazývají nejenom „Místo, kam nechod“, ale i „Husí hnízdo“.

V okolí Otortenu sbíral v 19. a na začátku 20. století minerály významný ruský geolog, matematik, a především expert zabývající se krystaly, akademik Jevgraf Stěpanovič Fjodorov (Евграф Степанович Фёдоров).

Mrtvá hora (Холатчахль, Холат-Сяхыл) je 1096,7 metru vysoký severouralský vrchol na hřebenu horského pásu táhnoucího se přibližně od severu k jihu (s nejvyšší horou Otorten na severu). Horu takto pojmenovali mansijští lovci, protože v jejím okolí nežila žádná lovná zvěř (po tragédii Djatlovovy výpravy začali mnozí publicisté překládat název vrcholu i jako Hora mrtvých).

Holý a kamenitý vrchol je zajímavý tím, že se v jeho okolí nachází řada zvětralých kamenných špicí. Mrtvá hora a hřebenu okolo jsou podle Mansijů posvátné, domorodci se sem bojí chodit, a zejména pro ženy platí zákaz vstupu na místní odlehlé náhorní plošiny.

ČLENOVÉ VÝPRAVY

Skupinu tvořilo pět studentů Uralského polytechnického institutu (UPI) ve Sverdlovsku, tři čerstvě diplomovaní inženýři a jeden lyžařský instruktor. Desátý člen výpravy se ze skupiny v průběhu cesty odpojil a vrátil se zpět.

Igor Alexejevič Djatlov

(Игорь Алексеевич Дятлов)

23 let (narozen 13. ledna 1936)

Energický vůdce a hlavní organizátor expedice. Přemýšlivý a aktivní student 5. ročníku Fakulty radiotechniky UPI. Už ve 2. ročníku školy sám navrhl a zkonstruoval rádio, které vzal s sebou na jednu z předchozích turistických výprav. Vynalezl i originální závěsná cestovní kamna určená k vytápění stanu. S turistikou a pohybem v zimní divočině měl dlouholeté zkušenosti. Výpravu do oblasti Severního Uralu organizoval společně se Zinajdou Kolmogorovou, do které byl údajně zamilovaný (zřejmě šlo ale jen o platonický vztah). V kapse Igorovy bundy vyšetřovatelé našli právě Zinajdinu fotografii.

Zinajda Alexejevna Kolmogorová

(Зинаида Алексеевна Колмогорова)

22 let (narozena 12. ledna 1937)

Společenská, vstřícná, mimořádně oblíbená v kolektivu. Studentka 5. ročníku Fakulty radiotechniky UPI a jedna z hlavních organizátorek akcí sportovního klubu UPI. Zúčastnila se několika výprav na Ural a Altaj. Při jedné z předchozích expedic byla uštknuta

zmijí, ale prakticky nedala najevo bolest, aby neznepříjemnila putování ostatním. S Igorem Djatlovem měla velmi blízký kamarádský vztah, který ale údajně nikdy nepřerostl v lásku. Byla obletována muži.

Ljudmila Alexandrovna Dubininová

(Людмила Александровна Дубинина)

20 let (narozena 12. května 1938)

Romantička, ale prý i tvrdohlavá a urážlivá dívka s prořízlou pusou. Studentka 4. ročníku Inženýrsko-ekonomické fakulty UPI. Atletka, vášnivá turistka, aktivní fotografka a zpěvačka. V roce 1957 ji na výpravě kolega omylem postřelil při čištění pušky. Bolest údajně snášela statečně, aby neobtěžovala ostatní.

Alexandr Sergejevič Kolevátov

(Александр Сергеевич Колеватов)

24 let (narozen 16. listopadu 1934)

Pilný, metodický, pedantský, vážný. Vůdčí typ. Původně žil ve Sverdlovsku, stal se absolventem Sverdlovské báňské univerzity (Свердловский горно-металлургический техникум) – se specializací na metalurgii těžkých neželezných kovů. V roce 1953 se přestěhoval se do Moskvy, kde pracoval jako vedoucí laboratoře na tajných projektech ve Strojírenském institutu, označovaném číslem 3394. Podílel se i na vývoji ve Výzkumném ústavu anorganických materiálů se zaměřením na jaderný průmysl. V roce 1956 se překvapivě přestěhoval z Moskvy zpět do Sverdlovsku a začal studovat na UPI. V roce 1959 byl studentem 4. ročníku Fakulty fyziky a technologie UPI. Byl expertem na nerosty a drahé kovy. Rád kouřil starožitné dýmky.

Rustem Vladimirovič Slobodin

(Рустем Владимирович Слободин)

23 let (narozen 11. ledna 1936)

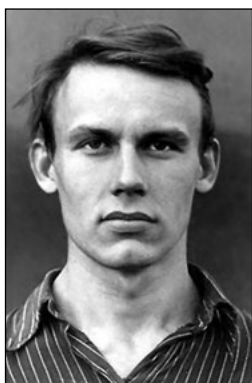
Slušný, nenápadný mladík. Absolvent strojní fakulty v Čeljabinsku (1958). Jeho otec byl profesorem na jedné ze sverdlovských univerzit. Sportovec – atlet, vytrvalostní běžec, milovník náročných turistických výprav, hráč na mandolínu. Byl etnický Rus, ale měl tatarské jméno.

Georgij Alexejevič Krivoniščenko

(Георгий Алексеевич Кривонищенко)

23 let (narozen 7. února 1935)

Vtipálek, smíšek, „dvorní šašek“, skvělý hráč na mandolínu. Absolvent stavební fakulty v Čeljabinsku, kde vystudoval konstrukci a hydrauliku (1957). V roce 1957 se v Čeljabinsku podílel na likvidaci škod po jaderné havárii. Přítel Igora Djatlova, se kterým se v minulosti zúčastnil prakticky všech větších výprav.

Jurij Nikolajevič Dorošenko

(Юрий Николаевич Дорошенко)

21 let (narozen 29. ledna 1938)

Impulzivní osobnost. Student 4. ročníku Fakulty manipulačních strojů UPI ve Sverdlovsku. Nějakou dobu chodil se Zinajdou Kolmogorovou, a byl i představen jejím rodičům. Pak se rozešli, nicméně pryč i nadále zůstali přáteli. S Igorem Djatlovem, který nově usiloval o Zinajdinu přízeň, měl údajně kamarádský vztah.

Nikolaj Vladimirovič Thibeaux-Brignolles
(Николай Владимирович Тибо-Бриньоль)
23 let (narozen 5. června 1935)

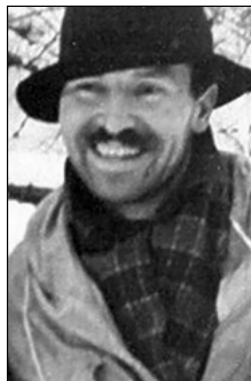
Otevřený, empatický, kamarádský, energický, vtipný, pečlivý. Sovětský mladík s francouzskými předky. Jeho otec byl nadšený francouzský komunista, který odcestoval do Sovětského svazu, kde byl ale popraven při stalinských čistkách. Nikolaj Thibeaux-Brignolles se narodil v koncentračním táboře pro politické vězně. Na rozdíl od ostatních

žil ve skromných finančních poměrech. Absolvent Stavební fakulty UPI (1958). Často pomáhal přátelům s různými problémy.

Alexandr Alexandrovič Zolotarjov

(Александр Александрович Золотарёв)
38 let (narozen 2. února 1921)

Nejtajuplnější osoba, nejstarší ze všech. Muž, který se ke skupině připojil jako lyžařský instruktor na poslední chvíli a nikdo z členů výpravy ho pořádně neznal. Rodák z kavkazské Kubáně, odbojný kozácké oblasti. Druhou světovou válku prožil jako elitní voják (byl prý členem speciální jednotky a expertem na přežití – měl přežít i tam, kde 97 % ostatních zemřelo). Získal celkem čtyři vojenská ocenění (i když to někteří novodobí badatelé zpochybňují). Po válce vstoupil do Komunistické strany Sovětského svazu. V roce 1945 začal studovat v Moskvě, od roku 1946 na Leningradské vojenské univerzitě, později přešel do prestižního Institutu tělesné výchovy v Minsku (absolvent 1951). Rád se toulal, miloval luxus (rád se například oblékal jako lázeňský švihák) a ženy mu údajně padaly k nohám. Na těle měl

několik zvláštních tetování. Na výpravu do pustých oblastí Severního Uralu si vzal s sebou velký majetek: státní dluhopisy v přepočtu za 12 sovětských průměrných platů.

Jurij Jefimovič Judin

(Юрий Ефимович Юдин)

21 let (narozen 19. července 1937)

Z výpravy se oddělil kvůli chronickým revmatickým potížím. Student 4. ročníku Fakulty strojů a ekonomiky UPI. Jako jediný masakr přežil. Aktivně se podílel na vyšetřování případu a identifikaci věcí zmizelých. Zemřel 27. dubna 2013.

Uralská státní technická univerzita – UPI (Уральский государственный технический университет), do roku 1992 Uralský polytechnický institut, je vysoká škola v Jekatěrinburgu (dříve Sverdlovsk), do které chodí 39 100 studentů (2016), které vyučuje 2171 pedagogických pracovníků – profesorů a docentů (2016). V současnosti má 18 fakult

MARTIN LAVAY

Univerzita byla založena v roce 1920 a od doby svého vzniku připravuje k výkonu zaměstnání kvalifikované techniky, geology, chemiky, metalurgy, energetiky, stavbaře, lesníky, lékaře, pedagogy, vojenské experty a další profesionály.

V roce 1967 univerzita obdržela Řád rudého praporu práce, v roce 1981 Řád rudého praporu Mongolské lidové republiky.

DJATLOVOVA VÝPRAVA, POPIS CESTY A ČASOVÁ OSA

Cílem členů Djatlovovy expedice bylo za 16 dní ujet na lyžích desítky kilometrů napříč zasněženými údolními, po zamrzlých hladinách řek, ale i vystoupat na náhorní plošiny a horské hřebeny Severního Uralu v nejsevernějším cípu Sverdlovské oblasti. Nejvyššími metami mělo být zdolání vrcholu hor Otorten a Ojko-Čakur (Ойко-Чакур), vzdálené od Otortenu přibližně 70 kilometrů.

Expedice byla předem ohodnocena stupněm 3, tedy nejvyšším stupněm obtížnosti (podle sovětské klasifikace turistických výprav z roku 1949).

Skupina akci zorganizovala na počest XXI. sjezdu KSSS (Komunistické strany Sovětského svazu) – jak to bylo na konci 50. let 20. století a konkrétně v roce 1959 v Sovětském svazu obvyklé.

Pozn.: Výprava měla být posledním velkým testem před chystanou arktickou expedicí.

23. LEDNA 1959

Členové Djatlovovy výpravy se scházejí ve Sverdlovsku, ve veselém zmatku se přemísťují na nádraží, usedají do vlaku č. 43 a jedou na sever, nejprve do města Serov (Серов).

„Takže jsme opět na výpravě! Teď jsme seděli v místnosti 531 – vlastně ne všichni jsme seděli, samozřejmě – a horečnatě strkali do batohů všechny možné ovesné vločky, konzervy a konzervované maso. Vůdce stojí a dívá se, aby se vše ke všem vešlo. Kde jsou mé boty? J. K., v tramvaji budeme hrát na mandolínu? Samozřejmě! Zapomněli jsme sůl! 3 kg. Igore! Kde jsi? Kde je Dorošenko, proč nebere 20 balení? Dejte 15 kopějek, ozývá se volání! Váha, kde je váha? Neplete se, k čertu! Máte někdo nůž?“ popisuje Zinajda Kolmogorovová veselý chaos do společného deníku.

Všichni zúčastnění se dobře znají z předchozích výprav. Novou osobou je pouze Alexandr Zolotarjov, který měl být původně

sportovním instruktorem v souběžné severské expedici studentského vůdce Sergeje Sogrina (Сергей Согрин). Zasněžený Ural je pro sverdlovské vysokoškoláky na začátku roku 1959 oblíbeným cílem, s dжатlovci cestuje vlakem na sever i další skupina vedená studentem Jurijem Blinovem (Юрий Блинов).

Cesta na sever: základní informativní mapa Sverdlovské oblasti. Mapa vlevo: autor: Nzeemin, CC BY-SA 3.0 (odbarveno, vpravo oříznuto, do slepé mapy doplněna poloha měst a hor). Mapa vpravo: autor: Golbez, CC BY-SA 4.0 (do mapy doplněna poloha Jekatěrinburgu)

Cesta je dlouhá (města Sverdlovsk a Serov jsou od sebe vzdálená přibližně 350 km), ale podle očitých svědků, kteří si později na „bláznivou“ Dжатlovovu skupinu vzpomněli, panuje mezi jejími členy skvělá nálada a všichni se smějí. Vyprávějí si vtipy, zpívají písně, hrají na mandolínu. Mužská část osazenstva se zapřísahá, že nebude během výpravy kouřit. Až pozdě k ránu (kolem 3. hodiny – již 24. ledna) se členové výpravy ve vlaku ukládají ke spánku a usínají.

Jekatěrinburg (Екатеринбург), dříve Sverdlovsk (Свердловск), je 4. největší město Ruské federace, má 1 425 000 obyvatel. Je hlavním městem Sverdlovské oblasti, leží na jihu tohoto území, na hranici mezi Evropou a Asií. Od roku 1924 do roku 1991 se Jekatěrinburg jmenoval Sverdlovsk po bolševickém vůdci Jakovu Sverdlovovi. V metropoli je 16

státních vysokých škol (Uralská federální univerzita, Uralská státní univerzita A. M. Gorkého, Uralská státní technická univerzita, Uralská státní pedagogická univerzita, Uralská státní právnická univerzita, Uralská státní ekonomická univerzita a další) a je významným průmyslovým centrem západní Sibiře.

Původně zde stála malá osada, od 18. století začaly v jejím okolí vyrůstat hutě. V roce 1796 byla osada povýšena na město, které se díky množství průmyslových podniků stalo jedním z nejdůležitějších v Rusku.

Po Velké říjnové socialistické revoluci byl ve městě uvězněn svržený ruský car Mikuláš II. 17. července 1918 ho i s celou rodinou (carevna Alexandra, princ Alexej a princezny Olga, Taťana, Marie a Anastázie) v Ipatjevově domě zabil bolševici. Carskou rodinu zastřelili, propíchnali bajonety, polili kyselinou, zapálili a svrhli do důlní šachty.

V dobách Stalinovy vlády byl Sverdlovsk centrem těžkého průmyslu (závod Uralmaš byl největší v Evropě a vyráběly se v něm například tanky T-34 či samohybná děla SU-85, SU-100, SU-122) a symbolem sovětského růstu.

V době Velké vlastenecké války fungoval Sverdlovsk jako „záložní hlavní město Sovětského svazu“: do metropole byly přemístěny některé vládní úřady z Moskvy pro případ, že by dosavadní hlavní město dobyli Němci.

V 50. letech 20. století se začal Sverdlovsk výrazně rozšiřovat, na planinách vyrůstala typická sovětská sídliště a přibývalo obyvatel. Město bylo plné mladých lidí včetně studentů nově vzniklých univerzit.

1. května 1960 bylo nad Sverdlovskem sestřeleno americké špiónážní letadlo U-2, pilotované Francisem Garym Powersem. Americký špión byl odsouzen k 7 letům nucených prací, Sověti ho ale už po roce vyměnili s Američany za Rudolfa Abela, svého špióna vězněného v USA.

V tajném průmyslovém závodu u Sverdlovsku (Biopreparat – Compound 19), kde se vyráběly biologické zbraně, došlo 2. dubna 1979 k vážné havárii. Jeden z techniků odmontoval zanesený HEPA filtr ventilačního zařízení sušárny spor, nikdo nenařadil odstranit nový

a do ovzduší uniklo několik kilogramů smrtelně nebezpečného antraxového prachu, které vítr zavál nad okolní továrny. Oficiálně zemřelo 66 lidí. Sovětská propaganda vše svedla na překupníky zkaženého masa a příslušníci KGB, převlečení za lékaře, rozdali rodinám zfalšované úmrtní listy.

Při pokusu o státní převrat v roce 1991 byl Sverdlovsk opět zvolen jako záložní hlavní město Sovětského svazu. Po neúspěšném převratu byl Sverdlovsk přejmenován na Jekatěrinburg.

24. LEDNA 1959

Ráno přijíždí Djatlova výprava vlakem do města Serov. V 7 hodin (podle jiného zdroje v 8 hodin) zažívají její členové drobný incident na doposud uzavřeném nádraží, kde chce smíšek a průšvihář Georgij Krivoniščenko drnkat na mandolínu a hrát si na tuláka, který si přivydělává zpěvem – navzdory tomu, že jsou členové expedice velmi dobře finančně zabezpečeni a mají v kapsách téměř 2000 rublů. Krivoniščenko na chvíli odvádí milicionář (Krivoniščenko přítom riskuje, že muž zákona objeví jeho nepřihlášený finský nůž). Konflikt je ale poměrně neobvykle rychle urovnán a „hříšník“ je propuštěn: *„Seržant sdělil Krivoniščenkovi, aby vzal na vědomí, že je podle č. 3 vnitřních předpisů zakázáno porušovat klid na nádraží. To je snad první nádraží, kde jsou zakázány písňe. Co budeme bez nich dělat?“* popisuje incident Jurij Judin.

Skupina nejdřív uvažuje, že půjde do města do muzea a na exkurzi do strojírenského závodu (už vědí, že pojedou vlakem dál až v 18.30 večer), ale všichni mají stále hodně práce s tříděním věcí a přípravou expedice (podle zápisku v deníku Jurije Judina), a tak nakonec odcházejí jen do budovy školy vedle nádraží, kde jsou vlídně přijati. Pořádají zde pro školáky přednášku a besedu, která je zpočátku hodně prkenná – to když se ujímá slova Alexandr Zolotarjov –, ale vzápětí

vřelá a srdečná, když se začne s dětmi bavit Zinajda Kolmogorová. Místní omladina si nakonec Zinajdu tak zamiluje, že při loučení na nádraží malí školáci prosí a žadoní, aby u nich zůstala, že budou už jen hodní a že se budou dobře učit.

Před půl sedmou vpoledvečer nasedají členové Djatlovovy expedice znovu do vlaku a jedou ze Serova dál na sever, do města Ivdel (Ивдель). Ve vagonu zažívají druhou nepříjemnou příhodu, kdy je jeden z opilých pasažérů nařkne, že mu ukradli půllitr alkoholu (vodky). Konflikt musí členové výpravy opět řešit s milicionářem. Obhajují svoji pravdu, žádají, aby je už nikdo nezdržoval, a připomínají, že je jejich výprava uspořádána na počest XXI. sjezdu KSSS a má svůj pevný časový řád. Do Ivdelu přijíždějí kolem půlnoci. Do rohu nádražní budovy pokládají na podlahu stan a na provizorní plátěné podlážce usínají.

Ivdel (Ивдель, mansijsky Сапсауц) je nejseverněji položené město ve Sverdlovské oblasti (je vzdáleno 535 kilometrů od Sverdlovsku/Jekatěrinburgu). Leží na stejnojmenné řece. Ve městě funguje dřevozpracující závod a pracují zde plynáři. Okolí Ivdelu je pokryto hustými jehličnatými lesy a jsou zde naleziště bauxitu, železa, mědi, manganu, zlata a uhlí.

V roce 1831 vyrostl na místě první tábor hledačů zlata. V roce 1853 zde byl vysvěcen kostel nikitinské církve a tábor získal statut osady pojmenované Nikita Ivdel'sky (Никито-Ивдельское). V roce 1924 byla obec přejmenována na Ivdel a v roce 1943 povýšena na město. V roce 1959 zde žilo okolo 22 000 obyvatel, v roce 2015 už jen něco přes 16 000 lidí. Pod správu města patří 34 okolních osad.

Znak a prapor Ivdelu tvoří modrá plocha s bílými a zlatými trojúhelníky znázorňujícími zasněžené smrky a polární záři – symboly severu. Zářivá koruna a žlutá hvězda uprostřed připomínají těžbu zlata a vzácných nerostných surovin. Hermelínové ocasy jsou symbolem divoké přírody.

Zákaz nošení tzv. finských nožů. Nošení a používání neregistrovaných tzv. finských nožů a dyk bylo v Sovětském svazu přísně zakázáno podle článku 182 trestního zákona RSFSR z roku 1926, dále upraveného v letech 1933 a 1935. Provinilcům, kteří s nimi byli přistiženi, hrozilo až 5 let vězení.

V Djatlovově výpravě měli finský nůž Georgij Krivoniščenko, Alexandr Kolevatov a Nikolaj Thibeaux-Brignolles (ten měl pravděpodobně finský nůž domácí výroby).

25. LEDNA 1959

Ivdel, 5.30 ráno. Členové Djatlovovy a Blinovovy výpravy společně nasedají do autobusu GZA-651 a cestují dále na sever. Vnitřek vozidla je nacpaný až po střechu batohy, lyžemi a halasně zpívajícími studenty, kterých je v malém autobuse tolik, že si sedí i na ramenou. O výbuch veselí se postarají čtyři zvědavci, kteří se při zastávce v osadě Šipičnoje (Шипичное) zapomněli v místní elektrocentrále a linkový stroj odjíždí bez nich. „*Najednou se strhl křik: Autobus. My se vrhli ke dveřím, ale bohužel, příliš pozdě. Autobus projel kolem a my jsme utíkali za ním s nadějí, že bude osud milostivý a my ho doženeme,*“ líčí tragikomické okamžiky Alexandr Kolevatov. Sprintujícím nešťastníkům nakonec autobus zastavuje a nabírá je znovu do svých útrob.

Ve dvě hodiny odpoledne autobus přijíždí do osady Vižaj (Вижай), poslední obydlené vesnice na severu Sverdlovské oblasti. Členové Djatlovovy výpravy vysedají, vřele se loučí s Blinovovou skupinou (jež míří dál do lesů a hor na západě) a seznamují se s místními lidmi, kteří je ubytovávají ve srubu, kde si djatlovovci ustýlají v malé místnosti na posteli a na podlaze. Po ubytování jdou do malého místního kina na film *Zlatá symfonie* (Золотая симфония). Večer je tradičně hudební.

25. ledna 1959. Večer ve Vižaji (snímek pořídil Georgij Krivoniščenko). Uprostřed, pod mandolínou na zdi, sedí Igor Djatlov, vpravo Nikolaj Thibeaux-Brignolles (ve svém oblíbeném klobouku) a zcela vpravo Ljudmila Dubininová. Podle psychologického rozboru některých novodobých badatelů byl Djatlov pro Krivoniščenka ústřední postavou, zatímco Dubininovou nevyfotil celou proto, že pro něj podvědomě nebyla důležitá

Autobus GZA-651 byl spolehlivý a robustní sovětský stroj, jezdící na pravidelných linkách především v 50. letech 20. století. Interiér autobusu byl obvykle vybaven sedadly pro 25 osob.

První prototypy nákladních automobilů GAZ-51 (jeho mutací byla právě verze autobus, ale i mnoho dalších) začali Sověti vyvíjet už před druhou světovou válkou. Sériová výroba byla zahájena v roce 1946. Celkem bylo vyrobeno 3 480 000 automobilů GAZ-51 a jejich modifikací.

GAZ-51 byl zajímavý například tím, že měl snímatelné brzdové bubny a že se dal jeho zmrzlý motor ručně rozmrazovat benzinovým hořákem. Kabina nákladního vozu byla původně dřevěná, později plechová.

Vižaj (Вижа́й) byla malá obec ve Sverdlovské oblasti obydlená v letech 1930 až 1980 převážně zaměstnanci Ivdellagu (Ивдельлаг). V roce 2010 okolí Vižaje zpusťošil lesní požár a 26 obyvatel osady se odstěhovalo do Ivdelu.

Zlatá symfonie (1956, *Symphonie in Gold*) je rakouský romantický muzikál pojednávající o krasobruslaři Walterovi, který neuspěje na mistrovství Evropy, ale získává lásku krásné Evy. Režie: Franz Antel. Hrají: Joachim Fuchsberger, Germaine Damarová a další.

26. LEDNA 1959

Minus 17 stupňů Celsia. Ráno je studené, stejně jako čaj v místní kantýně. „*Když nám podali studený čaj, řekl Gosja Djatlov se smíchem: Když je studený čaj, je dobré ho jít pít ven – bude se zdát teplejší. Originální myšlenka,*“ hodnotí situaci Georgij Krivoniščenko.

Šťastná náhoda: z Vižaje míří ještě dále na sever do prakticky liduprázdné oblasti bývalých gulagů nákladní vůz GAZ-63 s otevřenou korbou. Členové výpravy se domlouvají s řidičem, ve 13.10 nasedají na korbu vozu a odjíždějí. Během cesty zasněženou krajinou opět zpívají a povídají si o lásce i léčbě rakoviny.

KDO ZAVRAŽDIL ÚČASTNÍKY DJATLOVY EXPEDICE?

Mírně promrzlí členové expedice vysedají přibližně v 16.30 z otevřené korby nákladního vozu na místě s několika sruby uprostřed pustiny, označovaném jako 41. okrsek (41 квартал). Setkávají se s místními mladými pracovníky a ubytovávají se v jedné z chat s jedinou větší místností se třemi okny.

Místní je překvapují svojí bystrostí a inteligencí. Moudrostí, ale i vzhledem udivuje členy Djatlovovy výpravy zejména muž s jasně červenými vousy: Ognějev, „Ohnivý“, kterému místní říkají Boroda (Борода). *„Opravdový romantik, geolog a osobnost. Mnoho toho zná a je s ním zábava... Je zde, podle mého názoru, nejzajímavějším objektem,“* hodnotí ho ženským pohledem Ljudmila Dubininová.

41. okrsek. Poslední obydlené sruby uprostřed severské divočiny

Večer jsou djatlovovci znovu pozváni na domácí promítání hned tří filmů: Mezi lidmi (В людях), Je takový muž (Есть такой парень) a znovu na Zlatou symfonii, chystají si jídlo na další den, povídají si, přepisují zakázané trestanecké písně a opět hrají na mandolínu.

GAZ-63 byl spolehlivý a robustní sovětský nákladní automobil s pohonem všech čtyř kol a nosností 2 tuny. Vycházel z konstrukce vozu GAZ-51. Vyráběl se od roku 1948 do roku 1968. Sovětská armáda ho využívala jako platformu pro obrněný transportér BTR-40.

Mezi lidmi, distribuovaný také jako **Pout' za štěstím** (1939), je sovětský film o životě Maxima Gorkého. Režie: Mark Donskoj. Hrají: Nikolaj Gorlov, Ivan Čuveljov a další.

Je takový muž (1956) je sovětský film o sukničkáři Antonovi, který není schopen dodržet plán výroby a napraví ho až dívka Táňa. Režie: Viktor Ivčenko. Hrají: Nikolaj Griňko, Oleg Golubickij a další.

Malá sovětská kina. Jednoduchá promítačka, místo plátna bílé prostěradlo a místo kinosálu obyčejná společenská místnost. Sledování filmů bylo v Sovětském svazu v 50. letech 20. století mimořádně populární. V odlehlých oblastech zprostředkovávalo obyvatelům malých vesnic spojení se světem a společně trávené večery utužovaly kolektiv. V distribuci měly přednost především snímky z Mosfilmu, v malých kinech se ale promítaly i některé „neškodné“ zahraniční filmy.

27. LEDNA 1959

Členové Djatlovovy výpravy si od rána povídají s pracovníky 41. okrsku, kteří kvůli studentské návštěvě neodešli do práce, hrají na mandolínu, zpívají a přepisují si zakázané trestanecké písně a některá základní mansijská slovíčka.

Přijímají také nabídku bývalého litevského trestance Velikjavičuse (Великявичус), že jim ještě 24 kilometrů poveze zavazadla na saních tažených koněm. Pozn.: Velikjavičius byl v roce 1949 odsouzen k 10 letům vězení a v roce 1956 propuštěn. Djatlovovci o něm mluví jako o dědečkovi Slávovi (дедушке Славе) a pomáhají mu se senem.

Na povoz ale čekají členové expedice dlouho – až do 16 hodin odpoledne, kdy si v 41. okrsku konečně nasazují lyže a míří, již po svých, dál na sever.

27. ledna 1959. Loučení s obyvateli 41. okrsku

Výprava poprvé vstupuje na zasněžený led řeky Lozvy – přírodní cestu severskou divočinou – a postupuje napříč oblastí a bývalými rudnými doly.

27. ledna 1959. Putování z 41. okrsku do 2. severního dolu. Členům Djatlovovy výpravy dělá společnost bývalý litevský trestanec Velikjavičius, veze jim batohy na voze taženém koněm

Po zasněženém ledu se jde dobře, vítr vane djatlovovcům do zad, kůň ale šlape pomalu a zimní krajina se noří do tmy. Jurij Judin má vážné revmatické potíže. V 18 hodin mají členové výpravy za sebou prvních 8 km a přibližují se k říčce Ušmě (Ушма). Do cíle cesty je ale ještě daleko.

Až v noci přijíždí skupinka na místo určení: do opuštěného tzv. 2. severního dolu (2. Северный рудник). Nocležiště v lesích daleko od civilizace a lidských sídel vypadá strašidelně, jde o místo s 20–25 polorozpadlými prázdnými trestaneckými sruby, ze kterých má jen jediný vyhovující střechu. „*Pozdě v noci, ve tmě, jsme našli osadu a pouze vytušili, ve které díře je chata. Zapálili jsme oheň z desek. Vyfoukli pec. Několik lidí se píchlo do rukou o hřebíky,*“ popisuje příjezd Jurij Dorošenko.

Vysokoškoláci se ubytovávají, rozdělávají oheň v peci, aby se zaháli, a do 3 hodin do rána si v těsné chatě vyprávějí vtipy, aby se v pochmurné vesnici rozveselili. Stav Jurije Judina se povážlivě zhoršuje.

Revmatické onemocnění je onemocnění imunitního systému, které se projevuje pohybovými obtížemi, chronickou únavou, záněty či otoky. Postihuje klouby, svaly a vazy. Nejznámějším revmatickým onemocněním je Bechtěrevova nemoc, vázaná na přítomnost antigenu HLA-B27, častá je i revmatoidní artritida.

28. LEDNA 1959

Část výpravy se ráno pod vedením nemocného geologa Jurije Judina vydává do okolí 2. severního dolu hledat minerály. Hledači pokladů ale údajně nejsou příliš úspěšní. Nacházejí pouze běžné křemeny a pyrit. Minimálně jeden vzorek s pyritem si pravděpodobně přibalují do zavazadel.

Nemocný Jurij Judin konstatuje, že kvůli svým revmatickým potížím není schopen pokračovat dál – následující dlouhou cestu zimní divočinou a výstup na náhorní plošiny i cílovou horu Otorten by nemusel zvládnout. Loučí s proto výpravou, předává členům expedice část svého teplého oblečení a vrací se s bývalým litevským trestancem Velikjavičusem zpět do 41. okrsku (podle některých zdrojů se ještě nějaký čas zdržuje v oblasti).

Pozn.: Jurij Judin se později svěřuje novinářům, že potkali jednoho z místních lidí (asi Velikjavičuse) a ten celou výpravu před čímsi varoval.

28. ledna 1959. Členové výpravy se loučí s Jurijem Judinem, kterému od začátku cesty není dobře a vrací se zpět do civilizace (jako jediný masakr přežil). Vlevo stojí vůdce výpravy Igor Djatlov, uprostřed se objímají Jurij Judin a Ljudmila Dubininová

Mineralogie. V přírodě je známo přibližně 5000 druhů minerálů, každým rokem bývá objeveno asi 50 dalších. Podle tzv. Strunzova mineralogického systému se minerály dělí na prvky neboli elementy (například zlato, diamanty), sulfidy neboli siřníky (pyrit, galenit), halogenidy neboli halovce (kamenná sůl, fluorit), oxidy a hydroxidy (magnetit, smolinec), karbonáty (malachit, kalcit), sulfáty (anhydrit, sádrovec), fosfáty (tyrkys, apatit), silikáty neboli křemičitany (zirkon, beryl) a organolity neboli organické minerály (kyselina mellitová, kyselina šťavelová).

Geologie, mineralogie a hledání vzácných kamenů je v Rusku častým a oblíbeným koníčkem. V 50. letech 20. století bylo i výzvou, jak se novým nalezištěm proslavit, získat společenskou prestiž a pomoci budovat stát.

Minerály v pohoří Ural. Mineralogicky zajímavý je především Polární Ural, kde se nacházejí ložiska optického a piezokřemene. Vyhlášené jsou uralské „kroucené křemeny“ – gewindely a krystaly titanitu. V místech zvaných Dodo, Pujva a Pyramida jsou velká naleziště křišťálů.

Naprostým unikátem jsou uralské ferroaxinity, například minerál tsaregorodtsevit s výjimečným chemismem. Střední Ural je bohatý na drahokamy – smaragdy, ale také na alexandrity, akvamaríny či topazy. V ložisku Berezovsk se nacházejí například krokoit a vauquelinit, v Miassu zirkon nebo unikátní fersmit, čevkinit, višněvit...

Je 11.45. Výprava opouští 2. severní důl s polorozpadlými trestaneckými sruby.

28. ledna 1959. Výprava opouští 2. severní důl. Pozn.: Mnozí novodobí badatelé si na této fotografii všimají neidentifikovatelné postavy uprostřed snímku a snad zapnutých elektrických světel na stožáru vpravo

28. ledna 1959. Odchod z opuštěného 2. severního dolu

Djatlova expedice znovu vstupuje na zasněžený led řeky Lozvy a míří dál proti proudu.

První kilometry pochodu, poprvé se vším proviantem na zádech, jsou náročné: „*Samozřejmě, můj batoh je těžký. Ale jít se dá. První den je vše obtížné. Kupředu, levá,*“ dodává si v deníku odvahu Zinajda Kolmogorovová.

Cestovatelé si všímají prvních mohutných skalních útvarů, zejména na pravém břehu řeky. Jurij Krivoniščenko je často poslední a kreslí náčrtky.

28. ledna 1959. Skalní útvar na břehu Lozvy

28. ledna 1959. Putování po řece Lozvě

Vpředu se vždy po 10 minutách mění „prošlapávač stopy“ a razí cestu ostatním. Sníh je mokrá a lepí se na lyže. Putování zatím nicméně není příliš fyzicky náročné a probíhá bez větších problémů. Dobře se drží i obě dívky.

28. ledna 1959. Putování po řece Lozvě

KDO ZAVRAŽDIL ÚČASTNÍKY DJATLOVY EXPEDICE?

28. ledna 1959. Veselé společné focení. Zleva: Dubininová, Krivoniščenko (s finským nožem u pasu), Thibeaux-Brignolles (ve svém typickém klobouku) a Slobodin

28. ledna 1959. Veselé společné focení. Zleva: Thibeaux-Brignolles, Dubininová, Zolotarjov (s vypůjčeným kloboukem) a Kolmogorovová

Je 17.30. Lozvu a okolní lesy zahaluje tma. Výprava opouští led a na břehu poprvé staví ve sněhu stan vytápěný malými závěsnými kamínky. „Dnes je naše první noc ve stanu. Děcka mají plné ruce práce s kamny, přišívají závěs z prostěradla. Po práci usedáme k večeři. Po večeři dlouho sedíme u ohně a zpíváme oduševnělé písně. Zina se ptá, jestli se může učit hrát na mandolínu pod vedením našeho muzikanta Rusimka. Potom znovu a znovu pokračujeme v diskuzích, přičemž všechny naše rozhovory v tomto čase byly hlavně o lásce,“ zachycuje romantické chvíle Ljudmila Dubininová.

Ve stanu rozděleném plentou na dvě části je poněkud těsno, výprava se trochu hašteří a řeší, jak se pod horkými kamny co nejlépe uložit ke spánku.

Lozva (Лозьва) je 637 kilometrů dlouhá řeka pramenící na severu Sverdlovské oblasti, pod horou Otorten. Její povodí má rozlohu 17 800 km². Lozva teče převážně jihovýchodním směrem a vlévá se do řeky Tavy, která je přítokem veletoku Ob.

Stav vody v řece značně kolísá. Největší je v době jarního tání (od konce dubna). Lozva zamrzá už v měsíci říjnu. V zimě využívají místní lidé zamrzlou hladinu řeky jako přirozenou cestu divočinou.

V řece žijí lipani, pstruzi, mníci, štiky či okouni.

29. LEDNA 1959

Jurij Dorošenko má narozeniny: 21 let. Výprava se stále pohybuje převážně po zasněženém ledě a míří do hor. V dáli už všichni vyhlížejí majestátný Otorten.

„Postupovali jsme po mansijské trase. Počasí je dobré. –13 °C. Vítr slabý. Často jedeme po Lozvě po ledu. Toť vše,“ píše do společného deníku Nikolaj Thibeaux-Brignolles, kterého svěřování se papíru příliš nebaví.

KDO ZAVRAŽDIL ÚČASTNÍKY DJATLOVY EXPEDICE?

Putování po řece Lozvě

Putování po řece Lozvě. Vpředu se usmívá Nikolaj Thibeaux-Brignolles s typickým kloboukem a finským nožem u pasu. Podle polohy nože na levé straně těla usuzují mnozí novodobí badatelé na to, že byl Thibeaux-Brignolles pravák

Během dne odbočují djatlovovci z řeky Lozvy doleva, na západ, do údolí řeky Auspija.

Na březích řeky Auspija objevují členové výpravy kromě stop domorodých Mansijů i jejich tajuplné značky – zářezy na stromech. Jsou jimi uchváteni a dohadují se, co znamenají.

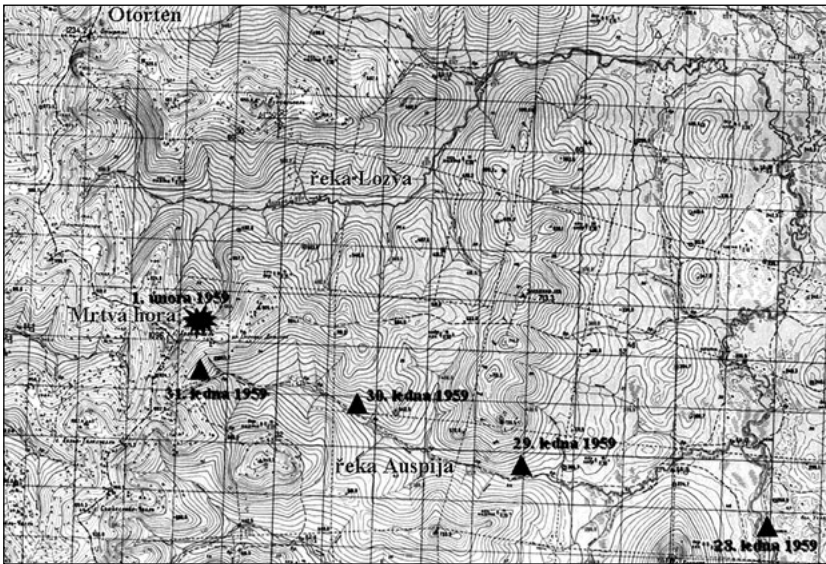

Mansijská dřevěná plošina

Chvilé odpočinku. Vpředu sedí zachmuřený Alexandr Zolotarjov

Auspija (Ауспия) je 29 kilometrů dlouhá řeka pramenící na severu Sverdlovské oblasti pod Mrtvou horou. Její povodí má rozlohu 165 km². Auspija teče převážně východním směrem a vlevá se do Lozvy. Stav vody v řece značně kolísá, největší je v době jarního tání. V zimě Auspija zamrzá.

Mapa trasy Djatlovovy výpravy s vyznačenými tábořišti

30. LEDNA 1959

V noci klesá teplota až na -26 stupňů Celsia. Výprava postupuje po dél břehu Auspiji – po ledě už kvůli ledové tříšti jít nelze. Účastníci objevují další mansijské značky na kmenech stromů, a zřejmě se dokonce setkávají přímo s mansijskými lovci: *„Jdeme, tak jako včera, po mansijské stopě. Občas se objevují na stromech zářezy – mansijské značky. Obecně se dá říct, že existuje mnoho neznámých tajemných znaků. Vymýšlíme hlavní motto naší výpravy: V zemi záhadných*

znaků, “ zapisují si djatlovovci do svého deníku. „Ano, Mansi, Mansi, Mansi. Tohle slovo používáme při našich rozhovorech čím dál častěji. Mansijové – lidé severu... Velmi zajímaví a originální lidé obývající severní polární Ural, blíže k Ťumeňské oblasti. Mají vlastní písmo, jazyk, a co je charakteristické, i speciální lesní značení.“

Mansijské značky na stromech

Přibližně ve 14 hodin se členové výpravy zastavují na oběd. Vane silný jihozápadní vítr, obloha se zatahuje hustými mraky a dochází k prudkému poklesu tlaku vzduchu. Stopy mizejí, výprava se dál prodírá čerstvým, 120 centimetrů hlubokým sněhem. Les s přibývajícími výškovými metry řídne a stále častěji se objevují pokroucené a deformované zakrslé břízy a borovice.

KDO ZAVRAŽDIL ÚČASTNÍKY DJATLOVY EXPEDICE?

30. ledna 1959. Náročně putování podél břehu řeky Auspija. Vlevo Igor Djatlov (s kompasem v ruce), uprostřed Alexandr Zolotarjov (s nezbytnou baterkou zavěšenou na hrudi), vpravo Zinajda Kolmogorovová (s tužkou a deníkem)

30. ledna 1959. Zastávka v lese na břehu Auspiji. Prohlíží si Rustem Slobodin (na snímku uprostřed) další mansijskou značku na stromě?

Zasněžené koryto řeky Auspija je o poznání užší než koryto Lozvy